

Major gšt. Alois J e l í n e k:

Je třeba měniti dnešní organisaci našeho jezdeckta, aby vyhovovala nynějším požadavkům boje?

Poznámky technického rázu.

I.

V poslední době přetřásá se konečně organisace jezdeckta a jeho použití v moderním boji. Uvádím jen z posledních úvah článků plk. gšt. Hanáka ve Voj. rozhledech 1930, čís. 7—8. I jiné menší práce, jež ani nebudu uváděti, vyjadřují jasně potřebu nové organisace našeho jezdeckta. O výhodách a nevýhodách takovéhoto návrhu nebudu psát a nepřisluší mi ani rozhodnouti, který se přiblížil více moderním požadavkům jezdeckta; chci v svých poznámkách přestati na pouhém doplnění návrhů, hlavně pokud se týká techniky výcviku jezdeckta.

Zdá se mi, že by bylo lze uvést v skutek návrh, který bude vyžadovati menšího finančního nákladu. Autoři vyjadřují v svých studiích svými návrhy na organisaci jezdeckta zásadní podmínky moderního jezdeckta, t. j. dávají mu nutnou lehkost (pohyblivost) spojenou s dostatečnou palebnou mohutností.

II.

Heslo, které jsem četl v čele jedné studie „Kdo chce býti jezdeckým důstojníkem, nesmí se báti ani čerta“, je velmi vhodně voleno. Uvádím názor německého gen. v. Posecka, který projevuje v své knize „Die deutsche Kavallerie“, jaký má býti velitel jezdecké jednotky. Gen. v. Poseck říká: „Velitelé jezdeckých jednotek musí býti velmi energičtí, myšlenkově pružní, musí umět rychle a správně posuzovati nahodilé situace a musí svá rozhodnutí provést do důsledků. Tyto požadavky na jezdecké velitele vyžadují též fyzické zdatnosti a odolnosti k útrapám válečného života. Vyšší jezdecktí velitelé musí býti bez výjimky vyškoleni tak, aby mohli posuzovati i operace vedené nejvyššími vojenskými veliteli a v jejich smyslu samostatně jednat. Jezdecký velitel nesmí nikdy čekati na rozkazy, nýbrž musí sám vždy jednati iniciativně ve smyslu daného úkolu.“

V úvodu k svým návrhům uvádějí různí autoři, že někteří vojensští odborníci projevují o jezdecktu skeptické mínění. Je to, bohužel, pravda. Autoři rozbírají pak příčiny tohoto skeptického mínění a tu sahám opět k citování gen. v. Posecka, jenž v uvedené knize podává toto dogma jezdeckta:

„Životním elementem jezdeckta je pohyb ve velkých prostorech. Volné pole vpřed i do stran. Vezmeme-li jezdecktu tuto podmínku a ustrne-li jezdeckto v pohybu, dohrálo svou úlohu jako jezdecká zbraň.“

Při souvislých frontách, když již vyšší pěší jednotky zjednaly dotyk s nepřátelskou pěchotou, nebude míti jezdeckto již místa, aby se uplatnilo. To je pravda a pravdou i bude. Ale ptám se, jaký druh souvislých front je možný u nás a zda třeba bráti vůbec pojem sou-

vislé fronty pro naše poměry v úvahu. Místa pro jezdecktvo v našich poměrech bude více než dosti.

Konečně byli a jsou i dnes vysocí vojenští odborníci, jejichž mínění o jezdecktvu nelze nazvat skeptickým. Uvádím jen náhodou výrok anglického maršála Haiga, jenž řekl: „Zkušenosti z poslední války ukázaly jasně a zřetelně výhody, plynoucí z ponechání velkých jezdeckých jednotek. Ukázaly, že za příhodných podmínek jezdecktvo může i jako zbraň útočná i jako zbraň obranná hrati nenahraditelnou úlohu v moderní válce.“

III.

K úvaze jednoho autora o dnešní organizaci jezdecktva ve světle Polního řádu a ve skutečnosti mám poznámky rázu výcvikového. Onen autor tvrdí, že jezdecktvo nemůže býti nikdy pěchotou na koni. Souhlasím plně s jeho míněním, a myslím, že by účelem dnešního jezdeckého výcviku mělo býti:

„Ne dobře jezdícího střelce, nýbrž dobře střílejícího jezdce.“ A s tohoto hlediska měl by býti též výcvik jezdce upraven. Pokusím se několika řádky uvést nedostatky dnešního výcviku a snad se mi podaří přesvědčiti rozhodující činitele, aby zjednali nápravu. Právě po stránce technického výcviku zdá se mi nutno doplniti různé studie o moderním jezdecktvu, poněvadž po stránce strategické, taktické a organizační, jsou studie pracovány velmi důkladně a pečlivě.

Všimněme si nejprve našeho Cvičebního řádu K-I-1, I. díl. Ač Cvičební řád pro jezdecktvo byl vydán jako zatímní, dalo by se mnoho věcí upravit v tomto předpise tak, aby úplně vyhovoval novým zásadám jezdeckého výcviku. Účel dnešního výcviku jezdecktva by se dal shrnouti ve dvě velké části, a to:

- a) vycvičiti jezdce pro boj jezdecký,
- b) vycvičiti ho pro boj pěšky.

Pod tímto zorným úhlem by bylo nutno přizpůsobiti Cvičební řád a vynechati z něho všechny zbytečné cviky, jejichž účel neodpovídá dnešním požadavkům na jezdce. V Cvičebním řádě je několik článků, které měly býti z něho již dávno škrtnuty. Bylo o nich již často diskutováno a pamatují se, že byly podány i posudky. Uvádím namátkou několik statí z Cvičebního řádu, jež zdají se mi zastaralé. Na př. čl. 153 v § 31 „Ježdění ve velkém obdélníku“. Cvičební řád definuje účel velkého obdélníku slovy: „..... upevniti sed jezdce v rychlých chodech, cvičiti jej v udržování předepsaného tempa a přímočarého směru, v používání šavle (?), zvláště k bodu ve všech chodech atd.“

Je potřebí výcviku ve velkém obdélníku, aby účelu tak, jak jej uvádí Cvičební řád, bylo dosaženo? Odpovídám ne!

Abych upevnil sed jezdce v rychlých chodech, mohu použití s dobrým výsledkem ježdění v dlouhých přímých čarách a v terénu. Právě pohyb, a to rychlý pohyb terénem (třeba přes cvičiště), upevňuje sed jezdce nejvíce. Dnes, kdy u jezdecktva cvičíme jízďárnu pro jízďárnu a velký obdélník proto, že jej předpisuje Cvičební řád, vidíme v závěrečných cvičeních zajímavý úkaz. Pohyb na komuni-

kacích nečiní nám žádných obtíží, ale pohyb koňmo ve volném terénu jde vpřed se značnými obtížemi. Na př. průzkumné jednotky, které byly vysílány mimo cesty — do terénu — jevily skoro vždy snahu stáhnouti se k silnicím, poněvadž pohyb terénem jim činil obtíže. Nebylo to výhradně vinou našeho výcviku, část viny leží v t. zv. „mezové taktice“, která musí býti v období před závěrečnými cvičeními, prováděna, aby nevznikly polní škody. Přes to věřím, že kdyby se výcvik jezdce konal převážnou většinou v terénu, nabyl by jezdec více sebedůvěry a jeho sed by nebyl snad tak „předepsaně krásný“, ale za to by byl pevný.

Jezdec má býti ve velkém obdélníku cvičen tak, aby se naučil udržovati předepsané tempo a přímočarý směr — to praví Cvičební řád. A ptám se, jak jezdí dnes jednotliví jezdci, jsou-li vysláni za samostatným úkolem? Ruku na srdce — viděl někdo z jezdeckých důstojníků, že voják odeslaný s hlášením, jel předepsaným tempem? Ruch jednotlivého jezdce je vždy rychlejší — všimněme si jen klusu, který tak často vídáme na silnicích. Každý jistě uzná, že ruch klusu, jede-li jednotlivý jezdec, je vždy větší než předepsaných 300 kroků za minutu. A jak to vypadá se cvałem? Buď jezdec jede cvałem, je muž název „krátký cval“ lépe přiléhá, nebo jede „dostihy“. Kde je tedy dosaženo toho předepsaného ruchu? A je skutečně tak nutno, aby jezdec jezdil v předepsaném ruchu? Bude-li jezdec zařaděn v jednotce, pojede ruchem jednotky a tu pověde vždy zkušenější poddůstojník anebo gážista. Pojede-li sám, musí nám záležeti na tom, aby dovedl koně využití, ale též šetřiti. A tomu se naučí zase jen ježděním v terénu a na dlouhých pochodech. Nač má jezdit jezdec přímočaře! Pravděpodobně proto, aby volá-li ho velitel, dovedl koně nejkratší cestou před velitele — tedy přímočaře. Tomu myslím možno naučiti i bez velkého obdélníku. A v terénu? Jezdec, který pojede v terénu přímočaře (není-li zařaděn do jednotky), jede bezohledně a jede „Hubertus“. Myslím, že každý poctivý jezdec, bude-li vědět, že koně musí šetřiti, bude v terénu hledat cestu nejpohodlnější. A ne každá přímá čára bývá pro jezdce nejkratší!

Vycvičiti jezdce v používání šavle na velkém obdélníku považují za zbytečnost. Souhlasím úplně s moderním názorem, že šavle je zbytečná a že by bylo lépe nahraditi ji bezpečným bubínkovým revolverem. Šavle bude s n a d potřebovati patrač, snad někdy průzkumná hlídka. Nevím, ale myslím, že je v povaze člověka brániti se tím, co jest účinnější, a podle mého názoru použije každý, bude-li mít na vybranou, jistě spíše revolveru než šavle. Jaký účel má na př. cvičiti ve velkém obdélníku použití šavle u kulometných a pomocných eskadron? Bude někdy kulometník anebo telefonista atakovat? Myslím, že by se účelu, který má velký obdélník, dalo dosáhnouti lépe častým ježděním v terénu. Konečně jsou-li takoví jezdci, kteří vidí ve velkém obdélníku Písmo svaté jezdce, snad by mohli použiti francouzského způsobu t. zv. „carre mobile“. Tento „pohyblivý čtverec“ má jistě proti ztrnulému velkému obdélníku výhody, že naučí jezdce ovládati koně nejen ve všech chodech, ale naučí ho i obratností v ježdění terénem. Obvyčně pro velký obdélník musíme hledati na cvičišti vhodné místo, ideálně rovné. Jistě

mi každý jezdecký velitel přizná, že na dnešních cvičištích vhodné místo pro velký obdélník těžko najde. Uvádím ze zkušenosti: posádku Přerov, Olomouc, Vysoké Mýto atd. A pro pohyblivý čtverec nepotřebuji žádného, zvláště rovného terénu — naopak je mi příjemné, mám-li možnost cvičiti v terénu vlnitém.

Druhý článek, který se mi zdá zastaralý, je § 38 čl. 181 „Cvičení s šavlí“. Cvičební řád říká: „Cvičením těmto bud' věnována velká péče, aby mužstvo získalo potřebnou zručnost pro boj na koni“ atd. Tedy již z úvodní věty vidíme, že účelem výcviku je cvičiti jezdce pro ataku. A zde opět souhlasím s názorem, že ataka bude výjimkou a že manévrové příhody, které dnes ještě vidíme, jsou pouhou manévrovou epizodou. Varuji před rychlým zapomínáním zákona palby. Zeptejte se důstojníků, kteří sloužili již v býv. rak.-uh. armádě u jezdeckta, kolika atak ve větších jednotkách než četa se zúčastnili za celé světové války! Považujeme-li dnes ataku za výjimku, proč zdůrazňovati tolik její výcvik. Myslím, že by se článek 193—196 „Šerm šavlí na koni“ mohl vynechat. Výcvik v atace dal by se omeziti jen na družstvo a nejvýše na četú. Proto považuji i článek 570—579 a čl. 624 za zbytečný a výcvik jezdce jen zatěžující.

Uvádím jen namátkou těchto několik dat ze „Zatímního cvičebního řádu K-I-1“. Nechci svou úvahu rozšiřovati o další poznámky a proto přestávám jen na nejnnutnější věci.

IV.

Pokud se týká organisace, navrhované různými autory, nemám k ní poznámek, a jak jsem již dříve podotkl, zdá se mi, že všechny návrhy byly velmi pečlivě prostudovány a sestaveny. K závěru uvádím ještě toto:

V jedné publikaci dává autor na uvážení, jak by se dala provésti branná příprava pro jezdectvo. Souhlasím s ním, že velký význam pro jezdeckou přípravu mají jízdní odbory Sokola, Selské jízdy, Jízdní odbory Orla atd. Ale jak je mi známo, zápasí skoro všechny jízdní spolky s finančními obtížemi a právě proto s velikým nedostatkem jezdeckých koní. Prozatím vypadá situace tak, že jezdečtí velitelé nemohou vyjíti těmto spolkům vstříc. Jsou to jednak překážky rázu technického, jednak rázu administrativního. Zde by musily zakročiti vyšší kruhy, aby usměrnily brannou přípravu jezdce.

Onen autor říká, že často bývá u eskadron dvakrát tolik koní než jezdců.

Je to pravda, ale jen částečná. Na př. v období od 1/10—31/3, t. j. v době, kdy nastoupí nováčkové a staré mužstvo je dosud ve službě — jest u eskadron koní méně než jezdců. Situace bývá taková, že na jednoho koně přijdou dva jezdci. Pak přijde stav v době od 1/4 asi do konce května, který souhlasí s tím, co říká autor. Avšak již v červnu nastupují záložníci a tu jest opět počet koní a jezdců jen nepatrně rozdílný. Na období brigádních a závěrečných cvičení je nutno povolati všechny záložní koně, aby mohlo býti vyhověno požadavkům vyšších velitelství. Pokud jde o zrušení t. zv. koňských svátků, nesouhlasím s návrhem, aby byl zrušen. Důvody mám tyto:

t. zv. koňský svátek není jen odpočinkem pro koně, ale i pro jezdce. Mimo to je velmi nutno ponechat jezdci jednou za týden více času k vyčištění koňského výstroje. Bude-li výcvik koně a jezdce v ostatní dny intensivně prováděn, t. j. bude-li jak od koně, tak i od jezdce žádáno maximum výkonu, potřebují oba, jezdec i kůň, aspoň jednou v týdnu odpočinku. Nikdo se nesmí domnívat, že se v t. zv. koňský svátek u jezdeckta nic nedělá. Mohl bych tu vypsati program zaměstnání u eskadrony v den koňského svátku; bylo by z něho jasno, jak mnoho práce se dá vykonati i při odpočinku koně. Dopoledne bývá — pravda — věnováno přehlídce koní a jezdeckého výstroje — za to odpoledne se provádí intensivně výcvik pěšky, různé školy, mravní výchova atd. Není tedy, proč by měl býti tento t. zv. koňský svátek rušen.

Co se týká sedláni a uzdění koně, souhlasím s názorem, že naše sedláni je neohrabané a nepraktické. Mohu uvést ze zkušenosti, že byly zkoušeny různé adaptace starých vzorů sedel, nebo zaváděny nové vzory, které jsou vlastně nepatrným zlepšením starých vzorů, ale k nějakému kladnému výsledku se nedospělo. Vojenské kruhy nesmějí si myslit, že jezdecktí důstojníci nevědí, nebo nechť vidět tyto nedostatky v jezdeckém výstroji. Bohužel, vše naráží na finanční obtíže, které jsou spojeny se zaváděním každé novoty. Jedno ještě dávám na úvahu, což jistě též každý ví, že jezdeckto ve vedení svého jezdeckého výstroje není soběstačné ani více méně rozhodující. Celý výstroj jezdecký je veden a přidělován — vozatajstvem. Nepřináležejí mi kritizovat tento systém, ale myslím, že jezdecký důstojník by měl rozumět a jistě také rozumí jezdeckému i vozatajskému výstroji.

Naše sedla jsou nepraktická, při úplném nabalení se těžko na ně nasedá, kostra je tak vysoká, že vliv jezdce na koně je nepatrný. Důstojník-jezdec, který je zvyklý jezdit na důstojnickém sedle nebo anglickém sedle, cítí se na komisním sedle jako na střechě. O uzdění platí totéž. Proč na př. uzdíme dosud pákou a můžeme koně dvěma železy v koňské hubě? Páka měla dříve účel ulehčit jezdcovi ovládnutí koně i v nejprudších chodech, hlavně při atace, a dovoliti jezdcovi vésti koně jednou rukou. Budeme dnes atakovat? Bude to pravidlem našeho boje? Nač tedy páku? Snad mi někdo namítne, že koně tvrdohubé mohou vésti jen pákovým udidlem. Ano, ale kdo učinil koně tvrdohubým? Páka a jen pákové udidlo! Pákové udidlo je nástroj, kterého se musí umět používat, ruka, která pracuje s pákovým udidlem, musí býti lehká, měkká, citlivá atd. A ptám se, má většina našich vojinů-jezdců ruku lehkou? Naučí se jezdec dnes po šesti měsících jezdit koně s pákovým udidlem? Odpovídám ne, a proto pryč s tím, co nám výcvik jen ztěžuje, koně ničí a jezdce jen znervosňuje.

Že naše sedláni nemá ani stopy po účelnosti, rychlosti a praktičnosti, je známo. Na př. koňské houně pod sedla. Skládání houní je pro sebe celá věda. Aby nenastaly otlaky koní, musí býti houně velmi pečlivě složeny a položeny na koně.

Bude mít jezdec v poli také tolik času, aby si se složením houně hrál někdy i čtvrt hodiny? Myslím, že ne. Proč na př. není

zaveden v našem jezdecktvu způsob sedlání, jaký byl v ruské armádě, a místo houní t. zv. „potníky“.

Konečně dávám na uvážení, zda by se nemělo při reorganizaci jezdeckta pomýšleti i na to, aby jezdec byl zproštěn výcviku remont. Nemyslím to tak, aby výcvik remont se konal mimo rámec jezdeckta, ale myslím, aby pluk, t. j. polní eskadrony, nebyly zatěžovány tímto výcvikem. Není naň ani času, ani dobrých jezdců. A výsledky bývají velmi slabé. Snad by se doporučovaly t. zv. remontní kádře, jak jsou zavedeny ve francouzské armádě. Mladý důstojník by mohl býti též po nějaký čas zařazen u těchto těles a tím by se naučil cvičiti remonty.

Závěrem chci říci jen tolik: Jaké jezdecktvo máme v míru, takové bude i ve válce. Žádná improvisace není dobrá, ale u jezdeckta jest improvisace vůbec nemožná.

Major gšt. Antonín Hron:

Zásobování a odsuny u jezdeckých brigád.

Životní a bojové prostředky jezdeckých brigád v poli jsou stejně rozmanité jako u jiných vyšších jednotek. Pro živobytí je třeba, aby jejich části dostaly denně nutné množství proviantu, pro operace je nezbytné, aby jim bylo dodáno včas střelivo a různý technický materiál, aby byly ošetřeny raněné osoby, aby se dostalo péče raněným koním, aby bojující oddíly byly zbaveny všeho, co by jim v boji nebo při jakékoliv jiné operaci překáželo. Z toho vyplývá, že při zásobování a odsunech v rámci jezdecké brigády může se uplatnit činnost služeb všech druhů.

Avšak způsob boje jezdeckta a úkoly, ke kterým jsou jezdecké brigády určeny, vyžadují, aby byly pohyblivé a pružné, a proto jim bývají obyčejně přidělovány jen orgány těch služeb, kterých nevyhnutelně potřebují, t. j. orgány služby intendační, zdravotnické, veterinářské a dopravní, a i pro tyto služby jen orgány nejužitečnější s rychlými dopravními prostředky. Snaha vybavit jezdecké brigády co možná nejmenším množstvím trénů a orgánů služeb, poněvadž i rychle pochodující větší kolony služeb a trénů jim mohou při plnění některých úkolů překážet, vedla k tomu, že při organizaci našich jezdeckých brigád byl počet orgánů služeb dosti radikálně omezen na zdravotnickou ambulanci, na hospodářský ústav (na autech) a na 2 nákladní automobilní kolony pro každou brigádu. Jiné služby jsou u našich jezdeckých brigád zastoupeny jen přednosty služeb. Tato organizace má ovšem za následek, že armáda bude často nucena vypomoci jezdeckým brigádám vlastními prostředky nebo odkázat je na pomoc sousedních divisi.

Většinu zásob dodají jezdeckým brigádám orgány armádních služeb a úloha brigádních služeb bude záležeti v tom, že převezmou dodaný materiál, dopraví jej k vojskům a rozdělí podle potřeby a podle pokynů velitelství. Podobně také služby jiných vyšších jednotek jsou hlavně rozdělovateli zásob, avšak skrovné vybavení jezdec-